

Otázky ke státní závěrečné zkoušce pro NMgr. obory na KVK PF UJEP DĚJINY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

1. **Antické Řecko.** Chronologie, dobový kontext, charakteristika stylů. Krétsko-mykénská civilizace; archaické období; architektura a sochařství klasického období; antická mýtologie a témata umění; materiály; helénistické období; kulturní styky s jinými kulturami.
2. **Antický Řím.** Chronologie, dobový kontext, charakteristika stylů. Architektura, sochařství, malba. Reprezentace státní moci. Přední památky éry císařství. Význam pro evropské umění. Rané křesťanství. Zánik římské říše a následný vývoj.
3. **Románské umění.** Chronologie, charakteristika stylu. Stěhování národů a jeho důsledky; byzantské umění; karolinská a otonská renesance. Centra románského umění a situace v Čechách; románská architektura; sochařství; nástěnná malba; knižní malba. Témata; funkce umění.
4. **Gotický sloh.** Chronologie, charakteristika stylu. Vznik a centra gotického umění. Katedrála - definice, struktura a symbolická funkce. Cisterciácká architektura. Gotické umění ve střední Evropě (architektura, sochařství, malba).
5. **Vrcholná gotika.** Chronologie. Lucemburské umění. Východiska a charakteristika. Praha jako evropské umělecké centrum. Architektura, sochařství, malířství. Krásný sloh. Další evropská umělecká centra.
6. **Burgundsko a vlámské umění 15. století.** Chronologie. Dobový kontext, charakteristika stylu, přední osobnosti (Jan van Eyck, Claus Sluter aj.) **Středoevropská pozdní gotika a renesance.** Charakteristika stylu, přední osobnosti (B. Ried, B. Wolmuth, malíři německojazyčného a českého prostoru). Dobový kontext.
7. **Italská renesance.** Chronologie. Východiska (toskánské umění: Giotto, Pisanové ad.). Raná renesance (Brunelleschi, Donatello, Masaccio, Ghiberti ad.). Odkrývání antiky, role Medicejských, teorie, L. B. Alberti. Vrcholná renesance – charakteristika, hlavní představitelé, umělecká centra, šíření nového stylu do dalších zemí.
8. **Manýrismus v Itálii.** Chronologie. Definice, charakteristika stylu, přední osobnosti (Vasari, Giambologna, Arcimboldo, Tintoretto, El Greco ad.). Význam papežů a Říma. Sacco di Roma. Další centra italského manýrismu. Záalpská centra manýristického umění. **Rudolfinské umění** (charakteristika, přední osobnosti).
9. **Evropská a česká barokní architektura.** Chronologie. Dobový kontext, charakteristika stylu, přední osobnosti (Maderno, Bernini, Borromini, Fischer z Erlachu, Dientzenhoferové, Santini ad.). Barokní urbanismus. Role objednavatelů. Typologie. Symbolika.

- 10. Evropské a české barokní malířství a sochařství.** Chronologie. Dobový kontext, charakteristika stylu, přední osobnosti (Caravaggio, Velázquez, Rubens, Rembrandt ad.). Boloňská škola (Carracci ad.). Bernini a další italské sochaři. Česká sochařství raného, vrcholného a pozdního baroka.
- 11. Umění Ludvíka XIV. Rokoko. Osvícenství. Klasicismus.** Chronologie. Dobový kontext, charakteristika stylů, přední osobnosti (Le Brun, Mansart, Le Notre, Poussin, Lorrain). Klasicizující tendence a role akademií. Canova, J. L. David.
- 12. Akademismus. Romantismus. Realismus. Historismus.** Chronologie. Dobový kontext, charakteristika stylů, umělecká centra, přední osobnosti (J. W. Goethe, C. D. Friedrich, nazarénské umění, Géricault, Delacroix, Turner, Courbet, Millet, barbizonská škola). Témata, publikum, dobová výstavní praxe.
- 13. Progresivní výtvarné reakce na akademismus 19. století.** Světlo, barva, atmosféra, přítomná skutečnost. Vývojový význam barbizonské školy. Impresionismus, neoimpresionismus. Důležitost fotografického záznamu reality. Spektrum postimpresionistických projevů; moderní umění.
- 14. Dekorativní tendence v umění 20. století.** Secese; vývojový vztah k symbolismu a dekadenci. Ornament; specifika secesní stylizace. Význam japonského dřevorytu. Art deco. Téma ornamentu v umění 60. let.
- 15. Expresionistické tendence v umění 20. století.** Význam umění přírodních národů. Fauvismus, expresionismus, abstraktní expresionismus, informel, neoexpresionismus. Význam art brut. Skupina Cobra. Materiálová exprese, postminimalismus, arte povera; instalace.
- 16. Téma časoprostoru a komplexního uchopení skutečnosti v umění 1. pol. 20. století.** Kubismus. Kontexty s dobovými vědeckými objevy a filozofickými teoriemi. Vývojový význam kubismu pro umění 20. stol. Futurismus. Role manifestu. Vysvětlení pojmu avantgarda.
- 17. Abstrahující geometrické proudy v umění 20. století a současnosti.** Suprematismus, neoplasticismus, konstruktivismus, funkcionalismus, neokonstruktivismus. Umělecká škola Bauhaus. Vysvětlení pojmu modernismus.
- 18. Dadaismus a neodadaismus.** Podvědomí jako zdroj umělecké reflexe. **Surrealismus.** Inspirace snu v dějinách výtvarného umění. Význam psychoanalýzy. Psychický automatismus. Přesahy do literatury a filmu.
- 19. Realistické tendence ve výtvarném umění 20. století a současnosti.** Socialistický realismus, pop art, nový realismus, hyperrealismus. Téma kůže a masové kultury. Metoda opakování a akumulace. Význam fotografie pro estetiku pop artu. Sociální tematika. Pojem „Entartete Kunst“.
- 20. Sociologický aspekt lidského těla v umění 20. století a současnosti.** Body art, sociální intervence, performance, happening. Fluxus a prolínání uměleckých médií. Význam rituálu. Vídeňský akcionismus. Umění ve veřejném prostoru.

- 21. Příroda, Země a kosmos v umění 2. pol. 20. stol. a současnosti.** Land art, body art (akce v přírodě), význam rituálu. Téma ekologie v umění. Utopické architektonické ekologické projekty v 60. letech.
- 22. Tendence objektivního/antipsychologického pohledu v umění 20. století a současnosti.** Dematerializace díla. Význam pomalířské abstrakce. Minimalismus. Konceptuální umění.
- 23. Technologická imaginace.** Videoart a umění pohyblivého obrazu. Umění a stroj, programovatelné umění, význam internetu.
- 24. Politická témata v umění 2. pol. 20. století a současnosti.** Postmodernismus. Metoda apropriace. Globalizovaná kultura – postkolonialismus. Umělecká reflexe feminismu a politiky identity.
- 25. Umění spolupráce, vztahová estetika a postprodukce.** Recyklace obrazů a forem. Pojmy tvorba a produkce. Kultura užití – kultura aktivity. Vývojový význam ready made, nových realistů a Situacionistické internacionály.
- 26. Exkurze v rámci studia na KVK PF UJEP.** Koncepce výstavy (analýza konkrétních detailů výstavy), kurátorský záměr, souvislosti s aktuální scénou, charakteristika výstavní instituce (ale i např. zajímavé architektonické řešení budovy).

Obecná poznámka k tématům 13–25: Výtvarné směry/tendence by měly být vysvětlovány v historickém kontextu, v umění tzv. světovém i českém, měly by být uváděny příklady konkrétních autorů a jejich děl; používané pojmy by měly být definovány a teoreticky ukotveny. Uváděny by měla být i díla z architektury a designu.

Literatura:

- BOURRIAUD, Nicolas, *Postprodukce: kultura jako scénář: jak umění nově programuje současný svět*, Praha: Tranzit, 2004.
- Dějiny českého výtvarného umění* (díl I/1 a 2, Od počátků do konce středověku), Praha: Academia, 1984.
- Dějiny českého výtvarného umění* (díl II/1 a 2, Od počátku renesance do závěru baroka), Praha: Academia, 1989.
- Dějiny českého výtvarného umění* (díl III/1 a 2, 1780–1890), Praha: Academia 2001.
- Dějiny českého výtvarného umění* (díl IV/1 a 2, 1890–1938), Praha: Academia, 1998.
- Dějiny českého výtvarného umění* (díl V, 1939–1958), Praha: Academia, 2005.
- Dějiny českého výtvarného umění* (díl VI/1 a 2, 1958–2000), Praha: Academia, 2007.
- FOSTER, Hal – KRAUSSOVÁ, Rosalind – BOIS, Yve-Alain – BUCHLOH, Benjamin H. D. *Umění po roce 1900. Modernismus, antimodernismus, postmodernismus*, Praha: Slovart 2007.
- GABLIK, Suzi, *Selhalo moderna?* Olomouc: Votobia, 1995.
- GOLDING, John, *Cesty k abstraktnímu umění: Mondrian, Malevič, Kandinskij, Pollock, Newman, Rothko a Still*, Brno: Barrister & Principal, 2003.
- HEROUT Jaroslav, *Slabikář návštěvníků památek*, Praha 2000.
- CHALUMEAU, Jean-Luc, *Přehled teorií umění*, Praha: Portál, 2003.
- CHALUPECKÝ, Jindřich, *Umění dnes*, Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1966.
- LAMAČ, Miroslav, *Myšlenky moderních malířů*, Praha: Odeon, 1989.
- LISSMANN, Konrad Paul, *Filozofie moderního umění*. Olomouc: Votobia, 2000.
- LUCIE-SMITH, Edward, *Artoday: současné světové umění*, Praha: Slovart, 1996.
- PIJOAN, José, *Dějiny umění*, svazky 1–10.
- RUHRBERG, K. a Ingo F. WALTHER., ed. *Umění 20. století*. Praha: Slovart, 2004. ISBN 80-720-9521-8.

ŠEVČÍK, Jiří – MORGANOVÁ, Pavlína – NEKVINDOVÁ, Terezie – SVATOŠOVÁ, Dagmar (eds.), *České umění 1980–2010. Texty a dokumenty*, Praha: Akademie výtvarných umění v Praze, Vědecko-výzkumné pracoviště, 2011.

TOMAN Rolf (ed.), *Románské umění. Architektura, sochařství, malířství*, Praha 2006.

TOMAN Rolf (ed.), *Gotika. Architektura, sochařství, malířství*, Praha 2005.

TOMAN Rolf (ed.), *Baroko – Architektura, sochařství, malířství*, Praha 2007.